

NAUCZANIE RELIGII W PRZEDSZKOLU I SZKOLE

WYBRANE ZAGADNIENIA DYDAKTYCZNE I PRAWNE

**KRÓTKI PORADNIK PRAKTYCZNY
DLA DYREKTORÓW I ORGANÓW PROWADZĄCYCH**

Lubelskie Samorządowe Centrum Doskonalenia Nauczycieli
Oddział w Zamościu
Wydział Nauki i Wychowania Katolickiego
Kurii Diecezjalnej w Zamościu

Zamość 2013

Autorzy:
Ks. dr Robert Strus
Ks. dr Sylwester Zwolak

Recenzja naukowa:
Ks. dr hab. Paweł Mąkosa (profesor KUL)

ISBN 978-83-63452-57-5

Druk: BONUS LIBER Sp. z o.o.
Wydawnictwo i Drukarnia Diecezji Rzeszowskiej
35-020 Rzeszów, ul. 17 Pułku Piechoty 7
tel. 17 852 59 38
www.bonusliber.pl

SPIIS TREŚCI

I. ORGANIZACJA NAUCZANIA RELIGII W PRZEDSZKOLACH I SZKOŁACH PUBLICZNYCH.....	11
1. JAKIE SĄ PODSTAWY PRAWNE NAUCZANIA RELIGII W PRZEDSZKOLACH I SZKOŁACH?.....	11
2. JAKI JEST WYMIAR GODZIN LEKCJI RELIGII W PRZEDSZKOLACH I SZKOŁACH PUBLICZNYCH?.....	12
3. CZY JEST ZGODNE Z PRAWEM POBIERANIE OD RODZICÓW PRZEZ ORGANY PROWADZĄCE OPŁATY ZA LEKCJE RELIGII W PRZEDSZKOLACH PUBLICZNYCH?.....	13
4. JAK OBLICZYĆ WYMIAR CZASU PRACY NAUCZYCIELA RELIGII W PRZEDSZKOLU?.....	13
5. CZY ORGANY PROWADZĄCE MOGĄ ODMÓWIĆ FINANSOWANIA LEKCJI RELIGII?.....	15
6. DLA JAK LICZNEJ GRUPY UCZNIÓW JEDNEGO ODDZIAŁU PRZEDSZKOLE I SZKOŁA MAJĄ OBOWIĄZEK ORGANIZOWAĆ LEKCJE RELIGII? KIEDY MOŻNA ŁĄCZYĆ ODDZIAŁY KLASOWE NA LEKCJE RELIGII?	17
7. KTO MOŻE WIZYTOWAĆ LEKCJE RELIGII?.....	18
II. PRAWA I OBOWIĄZKI NAUCZYCIELA RELIGII.....	20
1. NA JAKIEJ PODSTAWIE JEST ZATRUDNIANY NAUCZYCIEL RELIGII?	20
2. NA JAKIEJ PODSTAWIE MOŻE ZOSTAĆ ZWOLNIONY NAUCZYCIEL RELIGII?.....	21
3. CZY ABSOLWENCI INSTYTUTU WYŻSZEJ KULTURY RELIGIJNEJ, STUDIUM KATECHETYCZNEGO LUB KURSÓW KATECHETYCZNYCH POSIADAJĄ KWALIFIKACJE DO NAUCZANIA RELIGII W PRZEDSZKOLACH I SZKOŁACH?.....	21
4. CZY DYREKTOR SZKOŁY DOKONUJĄC OCENY PRACY NAUCZYCIELA RELIGII MA OBOWIĄZEK UWZGLĘDNIĆ OCENĘ MERYTORYCZNĄ NAUCZYCIELA RELIGII USTALONĄ PRZEZ WŁAŚCIWĄ WŁADZĘ KOŚCIELNĄ?.....	22
5. CZY NAUCZYCIEL RELIGII MA PRAWO DO ORGANIZOWANIA SPOTKAŃ Z RODZICAMI NA TERENIE SZKOŁY?	23

6. CZY NAUCZYCIEL RELIGII MA OBOWIĄZEK UCZESTNICZYĆ W ZEBRANIACH RADY PEDAGOGICZNEJ?	23
7. CZY NAUCZYCIEL RELIGII (ŚWIECKI LUB DUCHOWNY) MOŻE UCZESTNICZYĆ W SPOTKANIACH FORMACYJNYCH, DOSKONALENIU ZAWODOWYM ORAZ REKOLEKCJACH W RAMACH SWOJEGO CZASU PRACY?	23
8. CZY PRZYGOTOWANIE DZIECI DO PIERWSZEJ KOMUNII ŚW., BIERZMOWANIA LUB PROWADZENIE ORGANIZACJI RELIGIJNYCH (SZKOLNE KOŁO CARITAS, KSM, OAZA) MOŻE BYĆ TRAKTOWANE JAKO REALIZACJA PRZEZ NAUCZYCIELA RELIGII TZW. „GODZIN KARCIANYCH”?	25
III. PROGRAMY NAUCZANIA I PODRĘCZNIKI.....	27
1. CZY DYREKTOR PRZEDSZKOŁA LUB SZKOŁY DOPUSZCZA PROGRAM NA- UCZANIA RELIGII W SZKOLE, KTÓRĄ KIERUJE? CZY DYREKTOR MA PRAWO WYMAGAĆ OD NAUCZYCIELI RELIGII SKŁADANIA WNIOSKÓW O DOPUSZCZENIE DO UŻYTKU SZKOLNEGO PROGRAMÓW I PODRĘCZNIKÓW DO NAUCZANIA RELIGII?	27
2. KTO POSIADA KOMPETENCJE DO ZATWIERDZANIA PROGRAMÓW I PODRĘCZNIKÓW DO NAUCZANIA RELIGII RZYMSKOKATOLICKIEJ?	28
3. CZY KATECHECI MAJĄ OBOWIĄZEK KORZYSTAĆ Z PROGRAMÓW I PODRĘCZNIKÓW WSKAZANYCH PRZEZ BISKUPA DIECEZJALNEGO?	29
4. GDZIE MOŻNA ZNALEŹĆ NAZWY PROGRAMÓW DO NAUCZANIA RELIGII, TYTUŁY PODRĘCZNIKÓW ORAZ ICH NUMERY?	29
5. GDZIE MOŻNA ZNALEŹĆ LISTY PROGRAMÓW I PODRĘCZNIKÓW DO NAUCZANIA RELIGII OBOWIĄZUJĄCE W DANEJ DIECEZJI?	30
IV. OCENA Z RELIGII.....	31
1. Na podstawie jakich kryteriów jest dokonywana ocena uczniów z religii?	31
2. Czy ocena z religii wlicza się do średniej ocen?	32
3. W jaki sposób wystawić ocenę uczniowi, który po rezygnacji powraca na lekcje religii?	32
4. Czy ocena niedostateczna z religii powoduje brak promocji ucznia do następnej klasy?	33
5. Czy nauczyciel religii ma obowiązek zapoznać uczniów z zasadami oceniania?	34

6. Czy nauczyciel religii jest obowiązany dostosować wymagania edukacyjne do indywidualnych potrzeb psychofizycznych i edukacyjnych ucznia, u którego stwierdzono zaburzenia i odchylenia rozwojowe lub specyficzne trudności w uczeniu się, uniemożliwiające sprostanie tym wymaganiom?	34
7. Czy nauczyciel religii może informować proboszcza o ocenach uczniów oraz uczniach, którzy nie uczęszczają na religię? Czy nie narusza wtedy prawa do ochrony danych osobowych?	36
V. ROZPORZĄDZENIE MINISTRA EDUKACJI NARODOWEJ W SPRAWIE WARUNKÓW I SPOSOBU ORGANIZOWANIA NAUKI RELIGII W PUBLICZNYCH PRZEDSZKOLACH I SZKOŁACH	
	38
VI. WYKAZ PODSTAWOWYCH AKTÓW PRAWNYCH (PAŃSTWOWYCH I KOŚCIELNYCH) DOTYCZĄCYCH NAUCZANIA RELIGII W PUBLICZNYCH PRZEDSZKOLACH I SZKOŁACH	
	44
VII. WYKAZ KONSULTANTÓW PORADNIKA.....	
	47

Dzięki przemianom, jakie dokonują się ostatnio w naszej Ojczyźnie, katecheza wróciła do sal szkolnych i znalazła swoje miejsce i odbicie w systemie wychowawczym.

Osobiście bardzo z tego się cieszę. Równocześnie jednak pragnę tu powtórzyć zwrot, którego często używam, bo odbija on żywą prawdę o każdej łasce, o każdym darze: jest wam to dane i równocześnie zadane. W takim duchu trzeba ten dar przyjąć w społeczeństwie chrześcijańskim i tak go sprawować. Potrzeba tutaj dużo dobrej woli, wysiłku, wszechstronnej życzliwości ze strony wszystkich: katechetów, nauczycieli, władz oświatowych, rodziców, przede wszystkim ze strony najbardziej zainteresowanych, to znaczy młodzieży i dzieci.

Jan Paweł II. Przemówienie do katechetów, nauczycieli i uczniów.
(Włocławek, 6 czerwca 1991 r.)

Słowo od autorów

Publikacja, którą przekazujemy do Państwa rąk, zawiera wybrane zagadnienia dotyczące organizacji nauczania religii w przedszkolach i szkołach publicznych. W zamiarze autorów nie omawia ona wszystkich kwestii związanych z tym tematem, a jedynie te, co do których pojawia się ostatnio najczęściej wątpliwości. Podczas redakcji Poradnika autorzy wykorzystali swoje doświadczenie pełnienia funkcji wizytatorów katechetycznych, które w dużej mierze pozwala poznać aktualne problemy, z jakimi muszą się zmierzyć organy prowadzące, dyrektorzy przedszkoli i szkół oraz katecheci. Dlatego też publikacja została skonstruowana z pytań, krótkich odpowiedzi oraz cytatów aktów prawnych lub ich interpretacji. Taka konstrukcja pozwala szybko odszukać dany problem i znaleźć jego rozwiązanie w oparciu o wiarygodne źródła.

Przygotowany materiał został również skonsultowany z osobami ze środowiska zamojskiego, które w różnych wymiarach są odpowiedzialne za organizację edukacji przedszkolnej i szkolnej; wykaz tych osób jest zamieszczony w ostatnim rozdziale Poradnika. Uzyskał on także pozytywną recenzję naukową specjalisty z zakresu nauczania religii w szkole Ks. dra hab. Pawła Mąkosy profesora KUL Jana Pawła II. W tym miejscu autorzy wyrażają swoją ogromną wdzięczność tym osobom.

Ks. Robert Strus
Ks. Sylwester Zwolak

I. Organizacja nauczania religii w przedszkolach i szkołach publicznych

1. Jakie są podstawy prawne nauczania religii w przedszkolach i szkołach?

Najważniejsze akty prawne, które gwarantują nauczanie religii w przedszkolach i szkołach, to: Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej, Konkordat między Stolicą Apostolską a Rzeczypospolitą Polską, ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty, Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 kwietnia 1992 r. w sprawie warunków i sposobu organizowania nauki religii w publicznych przedszkolach i szkołach.

Rodzice mają prawo do wychowania dzieci zgodnie z własnymi przekonaniem. Wychowanie to powinno uwzględniać stopień dojrzałości dziecka, a także wolność jego sumienia i wyznania oraz jego przekonania.

*Art. 48 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej.
(Dz.U. Nr 78, poz. 483)*

Religia kościoła lub innego związku wyznaniowego o uregulowanej sytuacji prawnej może być przedmiotem nauczania w szkole, przy czym nie może być naruszona wolność sumienia i religii innych osób¹.

*Art. 53 ust. 4 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej.
(Dz.U. Nr 78, poz. 483)*

Uznając prawo rodziców do religijnego wychowania dzieci oraz zasadę tolerancji Państwo gwarantuje, że szkoły publiczne podstawowe i ponadpodstawowe oraz przedszkola, prowadzone przez organy administracji państwowej i samorządowej, organizują zgodnie z wolą zainteresowanych naukę religii w ramach planu zajęć szkolnych i przedszkolnych.

*Art. 12 ust. 1 Konkordatu między Stolicą Apostolską a Rzeczypospolitą Polską podpisanego dnia 28 lipca 1993 r.
(Dz.U. z 1998 r. Nr 51, poz. 318)*

¹ Trybunał Konstytucyjny odpowiadając na skargę Rzecznika Praw Obywatelskich dwukrotnie uznał zgodność nauczania religii w szkołach publicznych z obowiązującym porządkiem prawnym (30 stycznia 1991 r. oraz 20 kwietnia 1993 r.). Zob. J. Krukowski. *Kościół i państwo. Podstawy relacji prawnych*. Lublin 1993 s. 240–242.

Publiczne przedszkola, szkoły podstawowe i gimnazja organizują naukę religii na życzenie rodziców, publiczne szkoły ponadgimnazjalne na życzenie bądź rodziców, bądź samych uczniów; po osiągnięciu pełnoletności o pobieraniu nauki religii decydują uczniowie.

*Art. 12 ust. 1 ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty.
(Dz.U. z 2004 r. Nr 256, poz. 2572 z późn. zm.)*

W publicznych przedszkolach organizuje się, w ramach planu zajęć przedszkolnych, naukę religii na życzenie rodziców (opiekunów prawnych). W publicznych szkołach podstawowych, gimnazjach, ponadpodstawowych i ponadgimnazjalnych, zwanych dalej „szkołami”, organizuje się w ramach planu zajęć szkolnych naukę religii i etyki:

- 1) w szkołach podstawowych i gimnazjach – na życzenie rodziców (opiekunów prawnych),
- 2) w szkołach ponadpodstawowych i ponadgimnazjalnych – na życzenie bądź rodziców (opiekunów prawnych), bądź samych uczniów; po osiągnięciu pełnoletności o pobieraniu religii i etyki decydują sami uczniowie.

*§ 1 ust. 1 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 kwietnia 1992 r.
w sprawie warunków i sposobu organizowania nauki religii
w publicznych przedszkolach i szkołach.
(Dz.U. z 1992 r. Nr 36, poz. 155 z późn. zm.)*

2. Jaki jest wymiar godzin lekcji religii w przedszkolach i szkołach publicznych?

W przedszkolach publicznych przewidziane są dwa zajęcia nauki religii w ciągu jednego tygodnia, natomiast w szkołach publicznych na wszystkich etapach edukacyjnych – dwie godziny religii tygodniowo.

Nauka religii w przedszkolach i szkołach publicznych wszystkich typów odbywa się w wymiarze dwóch zajęć przedszkolnych (właściwych dla danego poziomu nauczania) lub dwóch godzin lekcyjnych tygodniowo. Wymiar lekcji religii może być zmniejszony jedynie za zgodą biskupa diecezjalnego Kościoła Katolickiego albo władz zwierzchnich pozostałych kościołów i innych związków wyznaniowych.

*§ 8 ust. 1 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 kwietnia 1992 r.
w sprawie warunków i sposobu organizowania nauki religii
w publicznych przedszkolach i szkołach.
(Dz.U. z 1992 r. Nr 36, poz. 155 z późn. zm.)*

3. Czy jest zgodne z prawem pobieranie od rodziców przez organy prowadzące opłaty za lekcje religii w przedszkolach publicznych?

Nie ma podstaw prawnych do tego, aby organy prowadzące mogły pobierać od rodziców opłaty za lekcje religii w przedszkolach publicznych. Organy prowadzące mają obowiązek zorganizować bezpłatne nauczanie religii tych placówkach.

Organ prowadzący, ustalając wysokość opłat za świadczenia udzielane przez przedszkole publiczne (oddział przedszkolny w szkole podstawowej), nie może domagać się od rodziców odpłatności za naukę religii. Nauka religii powinna odbywać się w ramach czasu przeznaczanego na bezpłatne nauczanie, wychowanie i opiekę, ustalonego przez organ prowadzący przedszkole zgodnie z art. 6 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 7 września 1991 roku o systemie oświaty.

Przedszkolem publicznym jest przedszkole, które m.in. zapewnia bezpłatne nauczanie, wychowanie i opiekę w czasie ustalonym przez organ prowadzący, nie krótszym niż 5 godzin dziennie [art. 6 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz. U. z 2004 r. Nr 256, poz. 2572 z późn. zm.)], a nie czas realizacji podstawy programowej.

Powyższe oznacza, że nauka religii może odbywać się zarówno w ustalonym przez organ prowadzący czasie bezpłatnego nauczania, wychowania i opieki, jaki i poza nim, co nie zmienia faktu jej bezpłatności.

*Bezpłatne nauczanie religii w przedszkolach. Informacja MEN opublikowana 2 lutego 2012 roku.
Źródło: http://www.men.gov.pl/index.php?option=com_content&view=article&id=2732%3Abezpłatne-nauczanie-religii-w-przedszkolach&catid=272%3Aministerstwo-komunikaty-i-wyjazdow-międzynarodowych&Itemid=355 (14.01.2013 r.)*

4. Jak obliczyć wymiar czasu pracy nauczyciela religii w przedszkolu?

Nauczyciele zatrudnieni w pełnym wymiarze zajęć w przedszkolu realizują tygodniowo 25 lub 22 (w przypadku pracy z grupami dzieci 6-letnich) godziny obowiązkowego wymiaru zajęć dydaktycznych, wychowawczych i opiekuńczych. Jedna pełna godzina zajęć w przedszkolu trwa 60 minut. Czas trwania zajęć prowadzonych dodatkowo, czyli między innymi nauki religii powinien być dostosowany do możliwości rozwojowych dzieci i wynosić:

1) z dziećmi w wieku 3-4 lat – ok. 15 minut,

2) z dziećmi w wieku 5-6 lat – ok. 30 minut.

Oznacza to, że nauczyciel religii prowadzi 60-minutową godzinę zajęć dydaktyczno-wychowawczo-opiekuńczych z dziećmi, w której odpowiednio 30 (15) minut zajmuje nauka religii. Zatem jeżeli dyrektor przedszkola zatrudnia nauczyciela religii w przedszkolu do prowadzenia tygodniowo np. 4 zajęć z dziećmi w wieku 6 lat, to wymiar zatrudnienia nauczyciela wyniesie 4/22.

W świetle art. 42 ust. 3 lp. 1 i 2 Karty Nauczyciela nauczyciele zatrudnieni w pełnym wymiarze zajęć w przedszkolu realizują tygodniowo 25 lub 22 (w przypadku pracy z grupami dzieci 6-letnich) godziny obowiązkowego wymiaru zajęć dydaktycznych, wychowawczych i opiekuńczych. Realizowany wymiar zajęć obowiązkowych jednoznacznie przesądza o zatrudnieniu nauczyciela w pełnym lub niepełnym wymiarze zajęć.

(...)

Należy stanowczo podkreślić, iż odrębną kwestią w stosunku do wymiaru czasu pracy nauczyciela jest zdefiniowany w przepisach Rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 21 maja 2001 r. w sprawie ramowych statutowych publicznego przedszkola oraz publicznych szkół (Dz. U. Nr 61, poz. 624 z późn. zm.) wymiar czasu trwania zajęć określony dla dzieci w przedszkolu. Zgodnie z § 6 ust. 2 i 3 ramowego statutu publicznego przedszkola, stanowiącego załącznik nr 1 do tego rozporządzenia, przez jedną godzinę zajęć w przedszkolu rozumie się 60 minut. Czas trwania zajęć prowadzonych dodatkowo, w szczególności zajęć umuzykalniających, nauki języka obcego, nauki religii i zajęć rewalidacyjnych powinien być dostosowany do możliwości rozwojowych dzieci i wynosić:

1) z dziećmi w wieku 3-4 lat – ok. 15 minut,

2) z dziećmi w wieku 5-6 lat – ok. 30 minut.

Przepisy tego rozporządzenia nie ustanawiają dodatkowej i szczególnej reguły determinującej odmienny sposób zatrudniania nauczycieli religii czy w ogóle nauczycieli. Wskazany tu czas trwania zajęć odwołuje się bowiem wyłącznie do możliwości percepcyjnych dziecka, ustanawiając zasadę, iż w zakresie zajęć dodatkowych, o odrębnym charakterze, możliwy zakres oddziaływań dydaktycznych nauczyciela nie może być dłuższy niż wskazany w przepisie § 6 ust. 3. Uwzględniając wyżej przywołane przepisy, należy przyjąć, że kryterium ustalania wymiaru zatrudnienia nauczyciela stanowi jednostka organizacyjna pracy w przedszkolu, która trwa 60 minut. W takim wypadku nauczyciel religii prowadzi 60-minutową go-

dzinę zajęć dydaktyczno-wychowawczo-opiekuńczych z dziećmi, w której odpowiednio 30 (15) minut zajmuje nauka religii. Zatem jeżeli dyrektor przedszkola zatrudnia nauczyciela religii w przedszkolu do prowadzenia tygodniowo np. 4 zajęć z dziećmi w wieku 6 lat, to wymiar zatrudnienia nauczyciela wyniesie 4/22. Odpowiednio w przypadku nauczyciela prowadzącego zajęcia z religii dla dzieci w wieku poniżej 6 lat wymiar zatrudnienia wyniosłby 4/25. Jeżeli natomiast nauczyciel będzie prowadził zajęcia z religii zarówno z dziećmi 6-letnimi, jak i młodszymi, to wymiar pensum w tym przypadku (na mocy przepisu art. 42 ust. 7 pkt 3 Karty Nauczyciela) ustali organ prowadzący. Jeżeli nauczyciel religii stosownie do § 5 ust. 3 cytowanego rozporządzenia w sprawie warunków i sposobu organizowania nauki religii w publicznych przedszkolach i szkołach uczy na terenie kilku przedszkoli, a jest zatrudniony w pełnym wymiarze zajęć przez dyrektora przedszkola wskazanego przez organ prowadzący – odpowiednio łączna liczba lekcji religii z poszczególnymi grupami dzieci wynosi odpowiednio 25 (22 w przypadku pracy z grupami dzieci 6-letnich). Każda z tych godzin jednak zarówno z punktu widzenia czasu pracy nauczyciela, jak i czasu zajęć dzieci w przedszkolu wynosi 60 minut, w czym 30 (15) minut zajmuje nauka religii.

*Odpowiedź sekretarza stanu w Ministerstwie Edukacji Narodowej (z upoważnienia ministra)
na interpelację nr 1653 w sprawie sposobu realizacji nauki religii w przedszkolach,
Warszawa, dnia 18 marca 2008 r.*

Źródło: <http://orka2.sejm.gov.pl/IZ6.nsf/main/4AA7827E> (14.01.2013 r.)

5. Czy organy prowadzące mogą odmówić finansowania lekcji religii w szkołach publicznych?

Organy prowadzące mają obowiązek zorganizować dla uczniów bezpłatne nauczanie religii w szkołach publicznych. Potrzebne na to środki pochodzą z subwencji oświatowej oraz dochodów własnych samorządów.

Każdy ramowy plan nauczania dla danego typu szkoły zawiera zajęcia o różnym charakterze: po pierwsze takie zajęcia, których wymiar jest określony wprost w danym ramowym planie nauczania, po drugie takie zajęcia, których wymiar określają inne rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej. (...) Do drugiej grupy zajęć należą: religia, etyka, wychowanie do życia w rodzinie, język mniejszości narodowej lub etnicznej, język regionalny, zajęcia sportowe w oddziałach i szkołach sportowych oraz szkołach mistrzostwa sportowego. Zarówno jedno, jak i drugie zajęcia

w szkole publicznej realizowane są nieodpłatnie, co jest zgodne z art. 70 ust. 2 Konstytucji RP stanowiącym, że nauka w szkołach publicznych jest bezpłatna.

Oznacza to, że religia nadal będzie organizowana na tych samych zasadach, jak do tej pory. Będzie bezpłatna i finansowana w ramach subwencji oświatowej (...).

Kalkulacja subwencji oświatowej, przekazywanej samorządom przez Państwo, obejmuje wszystkich zatrudnionych w szkole nauczycieli, w tym również nauczycieli religii i etyki.

Subwencja oświatowa to środki przekazywane przez budżet Państwa samorządom z myślą o przeznaczeniu tych środków na cele edukacyjne. Te środki stanowią część budżetu jednostki samorządu, na który składają się również jej dochody własne. Samorządy w ramach swojego budżetu zabezpieczają środki na utrzymanie szkół, w tym na wynagrodzenia nauczycieli oraz organizację zajęć określonych w ramowym planie nauczania i w, określanym przez dyrektora szkoły, szkolnym planie nauczania.

Informacja MEN na temat nauczania religii w szkołach opublikowana 21 czerwca 2012 roku.

Źródło: http://www.men.gov.pl/index.php?option=com_content&view=article&id=3011%3A-informacja-men-na-temat-nauczania-religii-w-szkoach-&catid=272%3Aministrstwo-ko-munikaty-i-wyjanienia-men&Itemid=355

(14.01.2013 r.)

1. Na podstawie ramowego planu nauczania dyrektor szkoły ustala szkolny plan nauczania, w którym określa dla poszczególnych klas (semestrów) na danym etapie edukacyjnym tygodniowy (semestralny) wymiar godzin odpowiednio:

- 1) poszczególnych obowiązkowych zajęć edukacyjnych z zakresu kształcenia ogólnego oraz zajęć z wychowawcą;
(...)

2. W szkolnym planie nauczania uwzględnia się również wymiar godzin:

- 1) zajęć religii lub etyki, zgodnie z przepisami w sprawie warunków i sposobu organizowania nauki religii w publicznych przedszkolach i szkołach.

§ 4 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 7 lutego 2012 r. w sprawie ramowych planów nauczania w szkołach publicznych. (Dz.U. z 2012 r. poz. 204 z późn. zm.)

Nowe rozporządzenie przynosi zmianę w sposobie wyliczania tygodniowego obowiązkowego wymiaru godzin. Ramowy plan nauczania obej-

muje wprowadzić religię, wychowanie do życia w rodzinie, zajęcia języka mniejszości narodowej a także zajęcia sportowe w oddziałach i szkołach sportowych, ale wskazuje również, że liczby godzin tych zajęć zapisane są w innych rozporządzeniach i nie wchodzi do limitu określonego w tygodniowym wymiarze. Dla dyrektora oznacza to, że zajęcia te (nieobowiązkowe w założeniu) nie zwiększają wymiaru, ale godziny te powinniśmy uwzględnić w szkolnym planie nauczania, ponieważ ich przeprowadzenie zawarte jest już w subwencji oświatowej.

Beata Domerecka, Izabela Leśniewska, Ryszard Sikora, Piotr Tałań. Poradnik dla dyrektora szkoły podstawowej. Ramowe plany nauczania. Wydawca: Ośrodek Rozwoju Edukacji, s. 23

6. Dla jak licznej grupy uczniów jednego oddziału przedszkole i szkoła mają obowiązek organizować lekcje religii? Kiedy można łączyć oddziały klasowe na lekcje religii?

Prawo nakłada obowiązek odrębnego organizowania lekcji religii dla grupy nie mniejszej niż siedmiu uczniów danej klasy lub oddziału (wychowanków grupy przedszkolnej). Trzeba jednak uwzględnić również zapisy w statutach przedszkoli i szkół. Mogą być bowiem szkoły, w których funkcjonują tzw. „klasy łączone” i tam nie tylko na lekcje religii ale i na zajęcia z innych przedmiotów są łączone klasy (nie zawsze liczba uczniów w jednym oddziale jest mniejsza niż siedem). Jednak niezgodne z prawem są praktyki łączenia zajęć z religii, jeśli inne przedmioty odbywają się odrębnie dla każdego oddziału.

1. Przedszkole i szkoła mają obowiązek zorganizowania lekcji religii dla grupy nie mniejszej niż siedmiu uczniów danej klasy lub oddziału (wychowanków grupy przedszkolnej). Dla mniejszej liczby uczniów w klasie lub oddziale (wychowanków w grupie) lekcje religii w przedszkolu lub szkole powinny być organizowane w grupie międzyoddziałowej lub międzyklasowej.

2. Jeżeli w przedszkolu lub szkole na naukę religii danego wyznania lub wyznań wspólnie nauczających zgłosi się mniej niż siedmiu uczniów (wychowanków), organ prowadzący przedszkole lub szkołę, w porozumieniu z właściwym kościołem lub związkiem wyznaniowym, organizuje naukę religii w grupie międzyszkolnej lub w pozaszkolnym (pozaprzedszkolnym) punkcie katechetycznym. Liczba uczniów (wychowanków) w grupie lub punkcie katechetycznym nie powinna być mniejsza niż trzy.

3. Jeżeli w grupie międzyszkolnej lub pozaszkolnym (pozaszkolnym) punkcie katechetycznym uczestniczą uczniowie szkół (wychowankowie przedszkoli) prowadzonych przez różne organy, organy te ustalają, w drodze porozumienia, zasady prowadzenia grup lub punktów katechetycznych.

*§ 2 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 kwietnia 1992 r.
w sprawie warunków i sposobu organizowania nauki religii
w publicznych przedszkolach i szkołach.
(Dz.U. z 1992 r. Nr 36, poz. 155 z późn. zm.)*

7. Kto może wizytować lekcje religii?

Lekcje religii mogą wizytować wizytatorzy wyznaczeni przez biskupa diecezjalnego lub przez właściwe władze zwierzchnie kościołów i innych związków wyznaniowych. Lista tych osób powinna być przekazana do wiadomości organom sprawującym nadzór pedagogiczny.

*Również proboszcz ma prawo wizytować lekcje religii w szkołach z tere-
nu swojej parafii, ponieważ w imieniu biskupa diecezjalnego jest odpowie-
dzialny za katechetów i katechizację na jej terenie.*

*Nadzór pedagogiczny nad nauczaniem religii i etyki, w zakresie metody-
ki nauczania i zgodności z programem, prowadzą: dyrektor szkoły (przed-
szkola) oraz pracownicy nadzoru pedagogicznego, na zasadach określonych
odrębnymi przepisami.*

1. Do wizytowania lekcji religii upoważnieni są odpowiednio wizyta-
torzy wyznaczeni przez biskupów diecezjalnych Kościoła Katolickiego
i właściwe władze zwierzchnie pozostałych kościołów i innych związków
wyznaniowych. Lista tych osób jest przekazana do wiadomości organom
sprawującym nadzór pedagogiczny.

2. Nadzór pedagogiczny nad nauczaniem religii i etyki, w zakresie
metodyki nauczania i zgodności z programem, prowadzą dyrektor szko-
ły (przedszkola) oraz pracownicy nadzoru pedagogicznego, na zasadach
określonych odrębnymi przepisami.

3. W uzasadnionych przypadkach wnioski wynikające ze sprawowa-
nia nadzoru pedagogicznego mogą być przekazywane odpowiednio bi-
skupowi diecezjalnemu Kościoła Katolickiego oraz właściwym władzom
zwierzchnim pozostałych kościołów i innych związków wyznaniowych.

*§ 11 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 kwietnia 1992 r.
w sprawie warunków i sposobu organizowania nauki religii
w publicznych przedszkolach i szkołach.
(Dz.U. z 1992 r. Nr 36, poz. 155 z późn. zm.)*

Szczególne zadania i obowiązki w dziedzinie posługi katechetycznej spoczywają na proboszczu. Winien on mianowicie:

- integrować katechezę i nauczanie religii w szkole z całym duszpasterstwem parafialnym, zwłaszcza z programem ewangelizacyjnym wspólnoty kościelnej, jak również troszczyć się o zapewnienie więzi między katechezą parafialną i szkolną a sakramentami i liturgią oraz innymi działaniami duszpasterskimi;
- okazywać szczególną dbałość o prawidłową organizację nauczania religii w szkole, o właściwy poziom tej posługi, o zorganizowanie rekolekcji szkolnych i powiadomienie na czas dyrekcje szkół o ich terminie.

*Konferencja Episkopatu w Polsce. Dyrektorium katechetyczne
Kościoła katolickiego w Polsce, nr 140.*

II. Prawa i obowiązki nauczycieli religii

1. Na jakiej podstawie jest zatrudniany nauczyciel religii?

Koniecznym warunkiem do zatrudnienia nauczyciela religii rzymsko-katolickiej przez dyrektora przedszkola lub szkoły jest imienne pisemne skierowanie do danego przedszkola lub szkoły przez biskupa diecezjalnego. Najczęściej prośbę o takie skierowanie kieruje do wydziału katechetycznego w kurii biskupiej proboszcz parafii, na terenie której znajduje się szkoła. Jednak biskup diecezjalny, jako odpowiedzialny za katechizację w diecezji, może skierować katechetę do nauczania religii w konkretnej szkole również niezależnie od prośby proboszcza.

Dyrektor przedszkola lub szkoły bez imiennego pisemnego skierowania do nauczania religii w danej szkole wydanego przez właściwego biskupa nie może zatrudnić danej osoby na stanowisku nauczyciela religii. Przepisy te dotyczą zarówno katechetów świeckich jak i duchownych.

Nauczyciele religii muszą posiadać upoważnienie (missio canonica) od biskupa diecezjalnego. Cofnięcie tego upoważnienia oznacza utratę prawa do nauczania religii.

*Art. 12 ust. 3 Konkordatu między Stolicą Apostolską a Rzeczpospolitą Polską.
(Dz.U. z 1998 r. Nr 51, poz. 318)*

Przedszkole lub szkoła zatrudnia nauczyciela religii, katechetę przedszkolnego lub szkolnego, zwanego dalej nauczycielem religii, wyłącznie na podstawie imiennego pisemnego skierowania do danego przedszkola lub szkoły, wydanego przez:

- 1) w przypadku Kościoła Katolickiego – właściwego biskupa diecezjalnego,
- 2) w przypadku pozostałych kościołów oraz innych związków wyznaniowych – właściwe władze zwierzchnie tych kościołów i związków wyznaniowych.

*§ 5 ust. 1 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 kwietnia 1992 r. w sprawie warunków i sposobu organizowania nauki religii w publicznych przedszkolach i szkołach.
(Dz.U. z 1992 r. Nr 36, poz. 155 z późn. zm.)*

2. Na jakiej podstawie może zostać zwolniony nauczyciel religii?

Nauczyciel religii, tak jak każdy nauczyciel innego przedmiotu, zatrudniany jest na podstawie przepisów ustawy – Karta Nauczyciela. Może zatem nastąpić rozwiązanie z nim umowy o pracę na podstawie zasad określonych w prawie oświatowym (np. Art. 26. Karty Nauczyciela). Oprócz tego może zostać rozwiązany z nim stosunek pracy, jeśli zostanie wycofana przez biskupa diecezjalnego misja kanoniczna.

Cofnięcie skierowania, o którym mowa w ust. 1, jest równoznaczne z utratą uprawnień do nauczania religii w danym przedszkolu lub szkole. O cofnięciu skierowania właściwe władze kościołów lub innych związków wyznaniowych powiadamiają dyrektora przedszkola lub szkoły oraz organ prowadzący. Na okres pozostały do końca roku szkolnego kościół lub inny związek wyznaniowy może skierować inną osobę do nauczania religii, z tym że równocześnie pokrywa on koszty z tym związane.

*§ 5 pkt 2 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 kwietnia 1992 r. w sprawie warunków i sposobu organizowania nauki religii w publicznych przedszkolach i szkołach.
(Dz.U. z 1992 r. Nr 36, poz. 155 ze zm.)*

Stosunek pracy z nauczycielem zatrudnionym na podstawie mianowania ulega rozwiązaniu: (...) w razie cofnięcia skierowania do nauczania religii w szkole na zasadach określonych w odrębnych przepisach.

*Art. 23 ust. 1 pkt 6 ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. Karta Nauczyciela.
(Dz.U. z 2006 r. Nr 97, poz. 674 z późn. zm.)*

Rozwiązanie stosunku pracy z nauczycielem zatrudnionym na podstawie mianowania z przyczyn określonych w ust. 1 następuje odpowiednio: (...) z końcem tego miesiąca, w którym nastąpiło cofnięcie skierowania do nauczania religii.

*Art. 23 ust. 2. pkt 6 ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. Karta Nauczyciela.
(Dz.U. z 2006 r. Nr 97, poz. 674 z późn. zm.)*

3. Czy absolwenci instytutu wyższej kultury religijnej, studium katechetycznego lub kursów katechetycznych posiadają kwalifikacje do nauczania religii w przedszkolach i szkołach?

Absolwenci instytutu wyższej kultury religijnej, studium katechetycznego oraz kursów katechetycznych od 1 września 2006 roku nie posiadają

kwalifikacji do nauczania religii w przedszkolach i szkołach. Nauczyciele ci, zatrudnieni w przedszkolach i szkołach, powinni jak najprędzej uzupełnić swoje wykształcenie tak, aby posiadali kwalifikacje do nauczania religii zgodne z Porozumieniem pomiędzy Konferencją Episkopatu Polski oraz Ministrem Edukacji Narodowej z dnia 6 września 2000 r. w sprawie kwalifikacji wymaganych od nauczycieli religii (Dz. Urz. MEN Nr 3, poz. 21).

§ 5. Nauczyciele religii zatrudnieni w dniu wejścia w życie porozumienia, którzy legitymują się świadectwem dojrzałości i ukończyli instytut wyższej kultury religijnej, studium katechetyczne lub kursy katechetyczne mogą nauczać religii w przedszkolach i szkołach, o których mowa w § 2 do dnia 31 sierpnia 2006 r.

§ 6. Traci moc porozumienie pomiędzy Konferencją Episkopatu Polski oraz Ministrem Edukacji Narodowej z dnia 8 czerwca 1993 r. w sprawie kwalifikacji zawodowych wymaganych od nauczycieli religii (Dz. Urz. MEN Nr 6, poz. 21).

*§ 5-6 porozumienia pomiędzy Konferencją Episkopatu Polski oraz Ministrem Edukacji Narodowej z dnia 6 września 2000 r. w sprawie kwalifikacji wymaganych od nauczycieli religii.
(Dz. Urz. MEN Nr 3, poz. 21)*

4. Czy dyrektor szkoły dokonując oceny pracy nauczyciela religii ma obowiązek uwzględnić ocenę merytoryczną nauczyciela religii ustaloną przez właściwą władzę kościelną?

Dyrektor szkoły, w której jest zatrudniony nauczyciel, dokonując oceny jego pracy, ma obowiązek uwzględnić ocenę merytoryczną nauczyciela religii ustaloną przez właściwą władzę kościelną. Zasada ta potwierdza autonomię Kościoła dotyczącą treści nauczania religii.

(...) organ upoważniony do dokonania oceny [nauczyciela religii] ma obowiązek uwzględnić ocenę merytoryczną nauczyciela religii ustaloną przez właściwą władzę kościelną.

*§ 7 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 2 listopada 2000 r. w sprawie kryteriów i trybu dokonywania oceny pracy nauczyciela, trybu postępowania odwoławczego oraz składu i sposobu powoływania zespołu oceniającego
(Dz.U. z 2000 r. Nr 98, poz. 1066 ze zm.)*

5. Czy nauczyciel religii ma prawo do organizowania spotkań z rodzicami na terenie szkoły?

Nauczyciel religii ma prawo do organizowania na terenie szkoły spotkań z rodzicami swoich uczniów również poza wyznaczonymi przez szkołę lub przedszkole zebraniami ogólnymi. Ważne jest jednak, aby zostały ustalone wcześniej z dyrektorem przedszkola lub szkoły termin i miejsce planowanego spotkania.

Nauczyciel religii ma prawo do organizowania spotkań z rodzicami swoich uczniów również poza wyznaczonymi przez szkołę lub przedszkole zebraniami ogólnymi, wcześniej ustalając z dyrektorem szkoły lub przedszkola termin i miejsce planowanego spotkania.

*§ 7 ust. 2 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 kwietnia 1992 r. w sprawie warunków i sposobu organizowania nauki religii w publicznych przedszkolach i szkołach.
(Dz.U. z 1992 r. Nr 36, poz. 155 ze zm.)*

6. Czy nauczyciel religii ma obowiązek uczestniczyć w zebraniach rady pedagogicznej?

Nauczyciel religii ma prawo i obowiązek uczestniczenia w zebraniach rady pedagogicznej. Zebrania te, to ważna okazja do podejmowania odpowiedzialności za funkcjonowanie szkoły oraz wychowanie i nauczanie dzieci i młodzieży. Niewypełnianie tego obowiązku to nie tylko naruszenie prawa, ale też wyraz braku odpowiedzialności za katechizowanych.

Nauczyciel religii wchodzi w skład rady pedagogicznej szkoły, nie przyjmuje jednak obowiązków wychowawcy klasy.

*§ 7 ust. 1 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 kwietnia 1992 r. w sprawie warunków i sposobu organizowania nauki religii w publicznych przedszkolach i szkołach.
(Dz.U. z 1992 r. Nr 36, poz. 155 z późn. zm.)*

7. Czy nauczyciel religii (świecki lub duchowny) może uczestniczyć w spotkaniach formacyjnych, doskonaleniu zawodowym oraz rekolekcjach w ramach swojego czasu pracy?

Za doskonalenie zawodowe nauczycieli (w tym również nauczycieli religii) jest odpowiedzialny dyrektor szkoły. Jego obowiązkiem jest podnoszenie

kompetencji całego zespołu. Podnoszenie kompetencji nauczycieli religii, to również spotkania formacyjne i rekolekcje organizowane przez odpowiednie instytucje kościelne. Zatem nauczyciel religii może uczestniczyć w tych spotkaniach w ramach swojego czasu pracy. Jednak swoje uczestnictwo powinien odpowiednio wcześniej uzgodnić z dyrektorem, który organizuje pracę szkoły i może w danym przypadku odmówić nauczycielowi zgody na wzięcie udziału w proponowanej formie doskonalenia (np. kwestia przygotowania zastępstw). Dyrektor szkoły może również skierować nauczyciela religii na daną formę szkolenia oraz dofinansować koszty: przejazdów, zakwaterowania i wyżywienia oraz samego szkolenia.

W ramach czasu pracy, o którym mowa w ust. 1, oraz ustalonego wynagrodzenia nauczyciel obowiązany jest realizować: (...) zajęcia i czynności związane z przygotowaniem się do zajęć, samokształceniem i doskonaleniem zawodowym.

*Art. 42 ust. 2 ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. Karta Nauczyciela.
(Dz.U. z 2006 r. Nr 97, poz. 674 ze zm.)*

Dyrektor szkoły odpowiedzialny jest w szczególności za:

- 1) dydaktyczny i wychowawczy poziom szkoły;
- (...)
- 4) zapewnienie pomocy nauczycielom w realizacji ich zadań i ich doskonaleniu zawodowym.

*Art. 7 ust. 2 ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. Karta Nauczyciela.
(Dz.U. z 2006 r. Nr 97, poz. 674 ze zm.)*

Ze środków, o których mowa w ust. 1, dofinansowuje się również w części lub w całości:

- 1) opłaty za kształcenie pobierane przez szkoły wyższe i zakłady kształcenia nauczycieli,
- 2) opłaty za kursy kwalifikacyjne i doskonalące, seminaria oraz inne formy doskonalenia zawodowego dla nauczycieli skierowanych przez dyrektora szkoły lub placówki,
- 3) koszty przejazdów oraz zakwaterowania i wyżywienia nauczycieli, którzy na podstawie skierowania udzielonego przez dyrektora szkoły lub placówki uczestniczą w różnych formach doskonalenia zawodowego, a w szczególności uzupełniają lub podnoszą kwalifikacje.

§ 2 ust. 2 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z 29 marca 2002 r. w sprawie sposobu podziału środków na wspieranie doskonalenia zawodowego na-

uczycieli pomiędzy budżety poszczególnych wojewodów, form doskonalenia zawodowego dofinansowywanych ze środków wyodrębnionych w budżetach organów prowadzących szkoły, wojewodów, ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania oraz szczegółowych kryteriów i trybu przyznawania tych środków.
(Dz. U. z 2002 r. Nr 46, poz. 430)

6. 1. Dyrektor szkoły lub placówki opracowuje wieloletni plan doskonalenia zawodowego nauczycieli, mając na uwadze:

- 1) program rozwoju szkoły lub placówki i związane z tym potrzeby kadrowe,
- 2) plany rozwoju zawodowego poszczególnych nauczycieli,
- 3) wnioski nauczycieli o dofinansowanie form doskonalenia zawodowego, o których mowa w § 2 ust. 2.

§ 6 ust. 2 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z 29 marca 2002 r. w sprawie sposobu podziału środków na wspieranie doskonalenia zawodowego nauczycieli pomiędzy budżety poszczególnych wojewodów, form doskonalenia zawodowego dofinansowywanych ze środków wyodrębnionych w budżetach organów prowadzących szkoły, wojewodów, ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania oraz szczegółowych kryteriów i trybu przyznawania tych środków.
(Dz. U. z 2002 r. Nr 46, poz. 430)

8. Czy przygotowanie dzieci do pierwszej Komunii św., bierzmowania lub prowadzenie organizacji religijnych (szkolne koło Caritas, KSM, oaza) może być traktowane jako realizacja przez nauczyciela religii tzw. „godzin karcianych”?

Podjęcie decyzji w kwestii rodzaju zajęć, które będą realizowane w szkole w ramach „godzin karcianych”, przydzielenie tych godzin do realizacji poszczególnym nauczycielom oraz rozliczanie tych godzin, należy do kompetencji dyrektora szkoły. Jednak art. 42 ust. 2 Karty Nauczyciela wyraźnie określa, jakie zajęcia w ramach tych godzin nauczyciel może realizować. Z zapisów tych wynika, że nie można tych godzin bezpośrednio przeznaczyć na przygotowanie do sakramentów, ale godziny te mogą służyć do rozwijania zainteresowań religijnych uczniów, a te „zainteresowania” to między innymi przygotowanie do sakramentów. Godziny te powinny być też rejestrowane i rozliczane w okresach półrocznych w dziennikach zajęć pozalekcyjnych, na takich samych zasadach, jak czynią to nauczyciele innych przedmiotów.

W ramach czasu pracy, o którym mowa w ust. 1, oraz ustalonego wynagrodzenia nauczyciel obowiązany jest realizować:

(...)

Inne zajęcia i czynności wynikające z zadań statutowych szkoły, w tym zajęcia opiekuńcze i wychowawcze uwzględniające potrzeby i zainteresowania uczniów, z tym że w ramach tych zajęć:

- a) nauczyciel szkoły podstawowej i gimnazjum, w tym specjalnych, jest obowiązany prowadzić zajęcia opieki świetlicowej lub zajęcia w ramach godzin przeznaczonych w ramowych planach nauczania do dyspozycji dyrektora szkoły, z wyjątkiem godzin przeznaczonych na zwiększenie liczby godzin obowiązkowych zajęć edukacyjnych, w wymiarze 2 godzin w tygodniu,
- b) nauczyciel szkoły ponadgimnazjalnej, w tym specjalnej, jest obowiązany prowadzić zajęcia w ramach godzin przeznaczonych w ramowych planach nauczania do dyspozycji dyrektora szkoły, z wyjątkiem godzin przeznaczonych na zwiększenie liczby godzin obowiązkowych zajęć edukacyjnych, w wymiarze 1 godziny w tygodniu.

*Art. 42 ust. 2 ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. Karta Nauczyciela.
(Dz.U. z 2006 r. Nr 97, poz. 674 z późn. zm.)*

Podjęcie decyzji w kwestii, jakie zajęcia będą realizowane w szkole w ramach godzin, o których mowa w art. 42 ust. 2 pkt 2 lit. a i b Karty Nauczyciela, należy do kompetencji dyrektora szkoły. Godzin tych nie można jednakże przeznaczyć na zajęcia obowiązkowe, opiekę nad uczniami podczas ich dowozu do szkoły, doraźne zastępstwa oraz nauczanie indywidualne.

*Stanowisko MEN w sprawie sposobu wykonania przepisu art. 42 ust. 2 pkt 2 lit. a i b ustawy Karta Nauczyciela – zaktualizowane w dniu 8 października 2009 r.
Źródło: http://www.men.gov.pl/external.php?option=com_content&view=article&layout=default&id=951&url=%2Fimages%2Fpdf%2Fstanowisko_karta_nauczyciela.pdf
(14.01.2013 r.)*

III. Programy nauczania i podręczniki

1. Czy dyrektor przedszkola lub szkoły dopuszcza program nauczania religii w szkole, którą kieruje? Czy dyrektor ma prawo wymagać od nauczycieli religii składania wniosków o dopuszczenie do użytku szkolnego programów i podręczników do nauczania religii?

Dyrektor przedszkola lub szkoły nie dopuszcza programów do nauczania religii w przedszkolu lub szkole, którą kieruje. Nauczanie religii w przedszkolu lub szkole odbywa się bowiem na podstawie programów opracowanych i zatwierdzonych przez właściwe władze Kościołów i innych związków wyznaniowych i przedstawionych Ministrowi Edukacji Narodowej do wiadomości. Dyrektor nie może wymagać od nauczycieli religii składania wniosków o dopuszczenie do użytku szkolnego programów i podręczników do nauczania religii, ponieważ zostały one już zatwierdzone przez odpowiednie władze Kościołów i innych związków wyznaniowych. Nauczyciel religii ma jednak obowiązek poinformować dyrektora o programie i podręcznikach, z których będzie korzystał. Dyrektor na podstawie informacji nauczyciela umieszcza dany program w Szkolnym Zestawie Programów na dany rok szkolny i przedstawia Radzie Pedagogicznej oraz podaje do wiadomości rodziców i uczniów.

Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 21 czerwca 2012 r. w sprawie dopuszczania do użytku w szkole programów wychowania przedszkolnego i programów nauczania oraz dopuszczania do użytku szkolnego podręczników² nie dotyczy programów i podręczników do nauczania reli-

² 1. Program wychowania przedszkolnego dopuszcza do użytku w danym przedszkolu lub oddziale przedszkolnym w szkole podstawowej odpowiednio dyrektor przedszkola lub dyrektor szkoły podstawowej, na wniosek nauczyciela lub nauczycieli. W przypadku innej formy wychowania przedszkolnego, program wychowania przedszkolnego dopuszcza dyrektor przedszkola lub dyrektor szkoły podstawowej, który zatrudnia nauczyciela prowadzącego zajęcia w innej formie wychowania przedszkolnego, na wniosek tego nauczyciela.

2. Program nauczania dla zajęć edukacyjnych z zakresu kształcenia ogólnego, zwany dalej „programem nauczania ogólnego”, oraz program nauczania dla zawodu dopuszcza do użytku w danej szkole dyrektor szkoły, na wniosek nauczyciela lub nauczycieli.

3. Nauczyciel może zaproponować program wychowania przedszkolnego, program nauczania ogólnego albo program nauczania dla zawodu opracowany samodzielnie lub we współpracy z in-

gii, ponieważ Konkordat między Stolicą Apostolską a Rzeczpospolitą Polską oraz Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 kwietnia 1992 r. w sprawie warunków i sposobu organizowania nauki religii w publicznych przedszkolach i szkołach gwarantują w tej kwestii autonomię stronie kościelnej. Procedury obowiązujące w szkole nie mogą tej autonomii kwestionować.

Program nauczania religii katolickiej oraz podręczniki opracowuje władza kościelna i podaje je do wiadomości kompetentnej władzy państwowej.

*Art. 12 ust. 3 Konkordatu między Stolicą Apostolską a Rzeczpospolitą Polską.
(Dz.U. z 1998 r. Nr 51, poz. 318)*

Nauczanie religii odbywa się na podstawie programów opracowanych i zatwierdzonych przez właściwe władze Kościołów i innych związków wyznaniowych i przedstawionych Ministrowi Edukacji Narodowej do wiadomości. Te same zasady stosuje się wobec podręczników do nauczania religii.

*§ 4 ust. 1 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 kwietnia 1992 r. w sprawie warunków i sposobu organizowania nauki religii w publicznych przedszkolach i szkołach.
(Dz.U. z 1992 r. Nr 36, poz. 155 ze zm.)*

2. Kto posiada kompetencje do zatwierdzania programów i podręczników do nauczania religii rzymskokatolickiej?

Kompetencje do zatwierdzania programów i podręczników do nauczania religii posiada przewodniczący Komisji Wychowania Katolickiego Konferencji Polski oraz biskup diecezjalny na terenie własnej diecezji.

Programy i podręczniki przewidziane do użytku w całej Polsce zatwierdza przewodniczący Komisji Wychowania Katolickiego. Programy i podręczniki dla jednej diecezji oraz autorskie dla kilku szkół zatwierdza biskup diecezjalny.

*Konferencja Episkopatu w Polsce. Dyrektorium katechetyczne
Kościół katolicki w Polsce, nr 96.*

nymi nauczycielami. Nauczyciel może również zaproponować program opracowany przez innego autora (autorów) lub program opracowany przez innego autora (autorów) wraz z dokonanymi zmianami. § 2 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 21 czerwca 2012 r. w sprawie dopuszczania do użytku w szkole programów wychowania przedszkolnego i programów nauczania oraz dopuszczania do użytku szkolnego podręczników (Dz.U. z 2012 r. poz. 932).

3. Przewodniczący Komisji Wychowania Katolickiego zatwierdza programy nauczania religii, podręczniki, poradniki metodyczne, a także inne pomoce dydaktyczne przeznaczone do użytku szkolnego na lekcjach religii na terenie całej Polski, z zachowaniem przepisów § 6 ust. 5.

4. Biskup diecezjalny zatwierdza programy nauczania religii, podręczniki, poradniki metodyczne, a także inne pomoce dydaktyczne przeznaczone do użytku szkolnego na lekcjach religii na terenie diecezji oraz dla części diecezji (np. miejscowości lub szkoły).

§ 1 regulaminu zatwierdzania programów nauczania i podręczników w szkolnym nauczaniu religii dzieci i młodzieży uchwalonego przez Komisję Wychowania Katolickiego Konferencji Episkopatu Polski w dniu 20 IX 2001r.
Źródło: <http://www.katecheza.episkopat.pl/bpk.htm> (08.01.2013 r.)

3. Czy katecheci mają obowiązek korzystać z programów i podręczników wskazanych przez biskupa diecezjalnego?

Katecheci mają obowiązek korzystać z programów i podręczników wskazanych przez biskupa diecezjalnego. Może to być program zatwierdzony przez przewodniczącego Komisji Wychowania Katolickiego Konferencji Episkopatu Polski, ale też biskup diecezjalny może zatwierdzić każdy inny program i podręczniki na potrzeby własnej diecezji.

Biskup diecezjalny może przyjąć w swojej diecezji program ogólnopolski wraz z podręcznikami, a także zatwierdzić program i podręczniki opracowane na potrzeby własnej diecezji.

*Konferencja Episkopatu w Polsce. Dyrektorium katechetyczne
Kościoła katolickiego w Polsce, nr 96.*

4. Gdzie można znaleźć nazwy programów do nauczania religii, tytuły podręczników oraz ich numery?

Lista programów i podręczników do nauczania religii rzymskokatolickiej jest opublikowana na stronie Komisji Wychowania Katolickiego Konferencji Episkopatu Polski: <http://www.katecheza.episkopat.pl/bpk.htm>.

Są tam też podane nazwy programów, tytuły podręczników oraz ich numery.

5. Gdzie można znaleźć listy programów i podręczników do nauczania religii obowiązujące w danej diecezji?

Listy programów i podręczników do nauczania religii obowiązujących w danej diecezji są publikowane w diecezjalnych informatorach katechetycznych oraz na stronach internetowych wydziałów katechetycznych.

IV. Ocena z religii

1. Na podstawie jakich kryteriów jest dokonywana ocena uczniów z religii?

Szczegółowe przepisy regulujące zasady oceniania osiągnięć edukacyjnych uczniów z religii, zostały wydane w 2008 roku przez Komisję Wychowania Katolickiego Konferencji Episkopatu Polski, jako Zasady oceniania osiągnięć edukacyjnych z religii rzymsko-katolickiej w szkołach³. Dokument ten przede wszystkim podkreśla, że podstawowe kryteria oceniania uczniów z religii, to: poziom i postępy w opanowaniu przez ucznia wiadomości i umiejętności w stosunku do wymagań edukacyjnych wynikających z Podstawy programowej katechezy Kościoła katolickiego w Polsce oraz realizowanego przez nauczyciela programu nauczania.

Zasady oceniania z religii i etyki określają odrębne przepisy.

*§ 1 pkt 5 rozporządzenia MEN z dnia 30 kwietnia 2007 r. w sprawie warunków i sposobu oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy oraz przeprowadzania egzaminów i sprawdzianów w szkołach publicznych.
(Dz.U. z 11 maja 2007 r. Nr 83 poz. 562 z późn. zm.)*

2. Ocenianie osiągnięć edukacyjnych ucznia z religii polega na rozpoznawaniu przez nauczyciela religii poziomu i postępów w opanowaniu przez ucznia wiadomości i umiejętności w stosunku do wymagań edukacyjnych wynikających z Podstawy programowej katechezy Kościoła katolickiego w Polsce oraz realizowanego przez nauczyciela programu nauczania, uwzględniającego tę Podstawę.

3. Ocenianiu nie podlegają praktyki religijne.

§ 2. Ocenianie osiągnięć edukacyjnych z religii rzymsko-katolickiej w szkołach. Komisja Wychowania Katolickiego Konferencji Episkopatu Polski, 01–015 Warszawa, Skwer Kardynała Wyszyńskiego 6 Warszawa, 25 sierpnia 2008 r. (KWEP–C–464/08ZASADY)

³ Dokument ten znajduje się na stronie:

<http://katecheza.papierolot.com/artykul,zasady-oceniania-z-religii> [19.01.2013 r.]

2. Czy ocena z religii wlicza się do średniej ocen?

Ocena z religii wlicza się do średniej ocen tylko tym uczniom, którzy wyrazili wolę uczestniczenia w lekcji religii.

Uczniowi, który uczęszczał na dodatkowe zajęcia edukacyjne lub religię albo etykę, do średniej ocen, o której mowa w ust. 4, wlicza się także roczne oceny uzyskane z tych zajęć.

§ 20 ust. 4a rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 13 lipca 2007 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie warunków i sposobu oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy oraz przeprowadzania sprawdzianów i egzaminów w szkołach publicznych (Dz. U. 2007 nr 130 poz. 906 z późn. zm.)

1. Klasyfikacja śródroczna polega na okresowym podsumowaniu osiągnięć edukacyjnych ucznia z religii oraz ustaleniu – według skali określonej w statucie szkoły – oceny śródrocznej z tych zajęć.

2. Klasyfikację śródroczną uczniów przeprowadza się w terminach określonych w statucie szkoły.

§ 9 ust. 1–2. Ocenianie osiągnięć edukacyjnych z religii rzymsko–katolickiej w szkołach. Komisja Wychowania Katolickiego Konferencji Episkopatu Polski 01–015 Warszawa, Skwer Kardynała Wyszyńskiego 6 Warszawa, 25 sierpnia 2008 r. (KWEP–C–464/08ZASADY)

3. W jaki sposób wystawić ocenę uczniowi, który po rezygnacji powraca na lekcje religii?

W przypadku, gdy uczeń zrezygnuje z lekcji religii, nauczyciel nie może wystawić ocen śródrocznych i rocznych z religii oraz w dokumentacji przebiegu nauczania nie może dokonać żadnych wpisów. Natomiast w przypadku, gdy uczeń nie uczęszczał na lekcje religii lub przerwał edukację religijną i postanowił znów uczęszczać na lekcje religii, podejmuje wówczas naukę religii zgodnie z programem klasy, do której przynależy. Nauczyciel pozytywną ocenę roczną z nauki religii może wystawić tylko temu uczniowi, który w klasie programowo niższej został sklasyfikowany na pozytywną ocenę roczną. Aby uzyskać taką ocenę z poprzedniego roku nauczania, uczeń musi uzupełniać braki po uzgodnieniu z nauczycielem religii. Przy ustalaniu ocen śródrocznych i rocznych z zaległego roku, nauczyciel uwzględnia również oceny bieżące, które uczeń zdobył w wyniku uzupełniania braków. W sy-

tuacji, gdy uczeń nie może nadrobić braków w ciągu roku szkolnego, aby rozpocząć w kolejnym roku szkolnym nauczanie religii, musi przystąpić do egzaminu klasyfikacyjnego. Egzamin ten obejmuje cały materiał treściowy zawarty w programie nauczania, którego uczeń nie zrealizował we wcześniejszym latach kształcenia.

3. Ocenę pozytywną z poprzedniego roku nauczania może uzyskać, o ile będzie uzupełniać braki w sposób uzgodniony z nauczycielem religii. W takim przypadku, przy ustalaniu ocen śródrocznych i rocznych, nauczyciel uwzględnia również te oceny bieżące, które uczeń uzyskał w wyniku uzupełniania braków. Gdy uzupełnienie braków nie jest możliwe, uczeń może być objęty nauką religii w kolejnym roku szkolnym, po przystąpieniu do egzaminu klasyfikacyjnego wyznaczonego przez dyrektora szkoły.

4. Egzamin klasyfikacyjny, o którym mowa w ust. 3, przeprowadzany jest na zasadach określonych w § 12 i obejmuje te treści zawarte w programie nauczania, których uczeń nie zrealizował we wcześniejszym toku kształcenia.

§ 8 ust. 3-4. Ocenianie osiągnięć edukacyjnych z religii rzymsko-katolickiej w szkołach. Komisja Wychowania Katolickiego Konferencji Episkopatu Polski 01-015 Warszawa, Skwer Kardynała Wyszyńskiego 6 Warszawa, 25 sierpnia 2008 r. (KWEP-C-464/08ZASADY)

4. Czy ocena niedostateczna z religii powoduje brak promocji ucznia do następnej klasy?

Ocena roczna z religii lub brak klasyfikacji nie wpływa na promocję ucznia do klasy programowo wyższej ani na ukończenie szkoły. Uczeń, który nie otrzymał oceny rocznej z religii lub uzyskał niedostateczną, powinien uzupełnić braki w następnym roku szkolnym, przy uwzględnieniu form i terminów ustalonych przez nauczyciela religii.

1. Oceny śródroczne i roczne z religii ustalają nauczyciele religii.
2. Ocena roczna z religii nie ma wpływu na promocję do klasy programowo wyższej ani na ukończenie szkoły.

§ 10 ust. 1-2. Ocenianie osiągnięć edukacyjnych z religii rzymsko-katolickiej w szkołach. omisja Wychowania Konferencji Episkopatu Polski 01-015 Warszawa, Skwer Kardynała Wyszyńskiego 6 Warszawa, 25 sierpnia 2008 r. (KWEP-C-464/08ZASADY)

5. Czy nauczyciel religii ma obowiązek zapoznać uczniów z zasadami oceniania?

Każdy nauczyciel religii ma obowiązek zapoznać uczniów i rodziców (prawnych opiekunów) o wymaganiach edukacyjnych, potrzebnych do uzyskania oceny śródrocznej i rocznej z religii. Jego zadaniem jest poinformować o sposobach sprawdzania osiągnięć edukacyjnych oraz przekazać uczniom informację na temat warunków i sposobów uzyskania z religii oceny rocznej wyższej niż jest przewidywana.

Nauczyciele religii na początku każdego roku szkolnego informują uczniów oraz ich rodziców (prawnych opiekunów) o:

- 1) wymaganiach edukacyjnych niezbędnych do uzyskania poszczególnych ocen śródrocznych i rocznych z religii, wynikających z realizowanego przez siebie programu nauczania;
- 2) sposobach sprawdzania osiągnięć edukacyjnych uczniów;
- 3) warunkach i trybie uzyskania z religii oceny rocznej wyższej niż przewidywana.

§ 4. Ocenianie osiągnięć edukacyjnych z religii rzymsko-katolickiej w szkołach. Komisja Wychowania Konferencji Episkopatu Polski 01-015 Warszawa, Skwer Kardynała Wyszyńskiego 6 Warszawa, 25 sierpnia 2008 r. (KWEP-C-464/08ZASADY)

6. Czy nauczyciel religii jest obowiązany dostosować wymagania edukacyjne do indywidualnych potrzeb psychofizycznych i edukacyjnych ucznia, u którego stwierdzono zaburzenia i odchylenia rozwojowe lub specyficzne trudności w uczeniu się, uniemożliwiające sprostanie tym wymaganiom?

Nauczyciel religii, tak jak każdy nauczyciel, musi umieć podołać temu problemowi. Podstawowym celem dostosowania wymagań jest przede wszystkim wyrównanie szans uczniów oraz zapobieganie wtórnym zaburzeniom sfery emocjonalno-motywacyjnej. Samo dostosowanie polega przede wszystkim na modyfikacji procesu dydaktycznego po to, aby uczniowie mogli sprostać stawianym im wymaganiom. Dostosowanie wymagań edukacyjnych nie może być celem samym w sobie. Powinno ono objąć zarówno warunki przebiegu procesu edukacyjnego, czyli zasady, metody, formy i środki dydaktyczne, jak i samą organizację przebiegu nauczania polegającą na tym, aby dostosować go do konkretnej dysfunkcji dziecka. Do-

stosowanie musi objąć również metody i formy sprawdzania wiedzy ucznia oraz same kryteria oceniania uwzględniające trudności dziecka w przyswajaniu wiedzy i wysiłek włożony w jej opanowanie. Niejednokrotnie wystarcza uczniowi tylko dostosowanie pod względem formy. Jednak nie zawsze tak jest i zdarzają się dzieci, gdzie oprócz formy należy dostosować również treść przekazywanych informacji.

Nauczyciel jest obowiązany, na podstawie opinii publicznej poradni psychologiczno-pedagogicznej, w tym publicznej poradni specjalistycznej, dostosować wymagania edukacyjne, o których mowa w § 4 ust. 1 pkt 1, do indywidualnych potrzeb psychofizycznych i edukacyjnych ucznia, u którego stwierdzono zaburzenia i odchylenia rozwojowe lub specyficzne trudności w uczeniu się, uniemożliwiające sprostanie tym wymaganiom, z zastrzeżeniem ust. 2 i 3.

§ 6 pkt 1 rozporządzenia Ministerstwa Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 7 września 2004 r. w sprawie warunków i sposobu oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy oraz przeprowadzania sprawdzianów i egzaminów w szkołach publicznych (Dz.U. Nr 199, poz. 2046 z późn. zm.)

1. Nauczyciel religii jest obowiązany, na podstawie opinii publicznej poradni psychologiczno-pedagogicznej, w tym publicznej poradni specjalistycznej, dostosować wymagania edukacyjne, o których mowa w § 4 pkt 1, do indywidualnych potrzeb psychofizycznych i edukacyjnych ucznia (...).

2. Dostosowanie wymagań edukacyjnych, o których mowa w § 4 pkt 1, do indywidualnych potrzeb psychofizycznych i edukacyjnych ucznia, u którego stwierdzono specyficzne trudności w uczeniu się, uniemożliwiające sprostanie tym wymaganiom, następuje także na podstawie opinii niepublicznej poradni psychologiczno-pedagogicznej, w tym niepublicznej poradni specjalistycznej, o której mowa w art. 71b ust. 3b ustawy z 7 IX 1991 roku o systemie oświaty.

3. W przypadku ucznia posiadającego orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego albo indywidualnego nauczania dostosowanie wymagań edukacyjnych, o których mowa w § 4 pkt 1, do indywidualnych potrzeb psychofizycznych i edukacyjnych ucznia może nastąpić na podstawie tego orzeczenia.

§ 6. Ocenianie osiągnięć edukacyjnych z religii rzymsko-katolickiej w szkołach. Komisja Wychowania Konferencji Episkopatu Polski 01-015 Warszawa, Skwer Kardynała Wyszyńskiego 6 Warszawa, 25 sierpnia 2008 r. (KWEP-C-464/08ZASADY)

7. Czy nauczyciel religii może informować proboszcza o ocenach uczniów oraz uczniach, którzy nie uczęszczają na religię? Czy nie narusza wtedy prawa do ochrony danych osobowych?

*Katecheta ma prawo udostępniać proboszczowi informacje o uczęszczaniu ucznia na lekcje religii oraz o wynikach nauki, jeśli uczeń jest członkiem Kościoła katolickiego⁴. W przypadku innych Kościołów i związków wyznaniowych obowiązuje analogiczna zasada. Przekazywanie takich informacji proboszczowi przez katechetę nie jest łamaniem prawa dotyczącego ochrony danych osobowych. (Oczywiście proboszcz nie może tych informacji publikować!)*⁵

Proboszcz jako odpowiedzialny za nauczanie religii na terenie parafii i upoważniony na mocy przepisów oświatowych do wizytowania lekcji religii, ma prawo dowiadywać się od katechety zatrudnionego w szkole, którzy uczniowie należący do Kościoła katolickiego uczestniczą w zajęciach z religii. Gdyby jednak w zajęciach z religii wyznania katolickiego uczestniczył uczeń nienależący do tego Kościoła, udostępnianie jego danych osobowych przez nauczyciela religii powinno się odbywać wyłącznie za jego zgodą lub zgodą jego rodziców (opiekunów prawnych).

Odpowiedź sekretarza stanu w Ministerstwie Edukacji Narodowej z upoważnienia ministra na zapytanie nr 5057 w sprawie wyników postępowania dotyczącego przekazywania przez katechetów

danych osobowych uczniów nieuczęszczających na religię do parafii Kościoła katolickiego.

*Źródło: <http://orka2.sejm.gov.pl/IZ6.nsf/main/4D8322A6>
(08.01.2013 r.)*

⁴ Na początku marca 2009 roku media podały, że katecheta w VI LO w Gdańsku zebrał adresy uczniów, którzy nie chodzą na lekcje religii i przesłał je do parafii w miejscach ich zamieszkania. Sprawa została też zgłoszona do prokuratury. Na podstawie wyjaśnień i opinii zebranych w trakcie postępowania sprawdzającego, a w szczególności opinii głównego inspektora danych osobowych z kwietnia br., prokuratura rejonowa nie doszukała się znamion przestępstwa. W związku tym postanowieniem Prokuratura Rejonowa Gdańsk–Śródmieście z dnia 24 kwietnia 2009 r. sygn. akt 3 Ds 67/09 odmówiła wszczęcia dochodzenia w sprawie dotyczącej przetwarzania danych osobowych uczniów, tj. o czyn z art. 49 ust. 1 ustawy o ochronie danych osobowych, o czym zawiadomiła dyrektora Zespołu Szkół Ogólnokształcących nr 6 w Gdańsku (źródło: <http://orka2.sejm.gov.pl/IZ6.nsf/main/4D8322A6> [08.01.2013 r.]).

⁵ Więcej na ten temat: http://www.giodo.gov.pl/560/id_art/3055/j/pl/ (08.01.2013 r.), http://www.giodo.gov.pl/data/filemanager_pl/wsp_krajowa/KEP.pdf (08.01.2013 r.), <http://orka2.sejm.gov.pl/IZ6.nsf/main/4D8322A6> (08.01.2013 r.).

Jakie dane osobowe znajdują się w kartotekach parafialnych i innych dokumentach gromadzonych przez Kościół? W kartotekach parafialnych powinny znajdować się informacje, które są niezbędne dla realizacji działalności statutowej Kościoła. Obejmują one zarówno dane zwykłe jak i szczególnie chronione. Pozyskiwanie i gromadzenie tych danych odbywa się przede wszystkim na podstawie Kodeksu Prawa Kanonicznego, jako przepisów szczególnych, a w zakresie nieuregulowanym powyższym aktem, w trybie przepisów ustawy o ochronie danych osobowych (art. 23 ust. 1-5 – w przypadku danych zwykłych oraz art. 27 ust. 2 pkt 1-10 – w przypadku danych szczególnie chronionych).

*Instrukcja opracowana przez Generalnego Inspektora Ochrony Danych Osobowych
oraz Sekretariat Konferencji Episkopatu Polski.*

Ochrona danych osobowych w działalności Kościoła katolickiego w Polsce, s. 16.

Źródło: http://www.giodo.gov.pl/data/filemanager_pl/wsp_krajowa/KEP.pdf

(08.01.2013 r.)

Możliwość informowania proboszcza przez katechetę o uczęszczaniu dzieci na religię wynika z rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 kwietnia 1992 r. w sprawie warunków i sposobu organizowania nauki religii w publicznych przedszkolach i szkołach. Na jego podstawie Kościół ma prawo sprawować pieczę nad nauczaniem religii wobec osób przynależących do Kościoła oraz między innymi wizytować lekcje religii. Katecheta prowadzący zajęcia z religii jest desygnowany, po uprzednim sprawdzeniu jego kwalifikacji, przez właściwego biskupa diecezjalnego. Tym samym katecheta ma prawo udostępniać proboszczowi informacje o uczęszczaniu ucznia na lekcje religii oraz o wynikach nauki.

Dane wiernych są chronione

Źródło: http://www.giodo.gov.pl/560/id_art/3055/j/pl

(08.01.2013 r.)

V. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej w sprawie warunków i sposobu organizowania nauki religii w publicznych przedszkolach i szkołach

Dnia 14 kwietnia 1992 r. zostało wydane Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej w sprawie warunków i sposobu organizowania lekcji religii w szkołach publicznych (por. Dz. U. z dnia 24 kwietnia 1992 r. Nr 36, poz. 155). Rozporządzenie to zostało zmodyfikowane przez Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 30 czerwca 1999 r. "zmieniające rozporządzenie w sprawie warunków i sposobu organizowania lekcji religii w szkołach publicznych" (por. Dz. U. Nr 67, poz. 753). Poniżej podany tekst jest aktualnie obowiązującym rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej (do tekstu z roku 1992 zostały dodane poprawki, które znalazły się w rozporządzeniach z 25 sierpnia 1993 r. oraz 30 czerwca 1999 r.).

Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej w sprawie warunków i sposobu organizowania nauki religii w publicznych przedszkolach i szkołach

Na podstawie art. 12 ust. 2 ustawy z dnia 7 września 1991r. o systemie oświaty (Dz. U. z 1996 r. Nr 67, poz. 329 i Nr 106, poz. 496, z 1997 r. Nr 28, poz. 153 i Nr 141, poz. 943 oraz z 1998 r. Nr 117, poz. 759 i Nr 162, poz. 1126) zarządza się, co następuje:

§1. 1. W publicznych przedszkolach organizuje się, w ramach planu zajęć przedszkolnych, naukę religii na życzenie rodziców (opiekunów prawnych). W publicznych szkołach podstawowych, gimnazjach, ponadpodstawowych i ponadgimnazjalnych, zwanych dalej „szkołami”, organizuje się w ramach planu zajęć szkolnych naukę religii i etyki:

- 1) w szkołach podstawowych i gimnazjach – na życzenie rodziców (opiekunów prawnych),
- 2) w szkołach ponadpodstawowych i ponadgimnazjalnych – na życzenie bądź rodziców (opiekunów prawnych), bądź samych uczniów; po osiągnięciu pełnoletności o pobieraniu religii i etyki decydują sami uczniowie,

2. Życzenie, o którym mowa w ust. 1, jest wyrażane w najprostszej formie oświadczenia, które nie musi być ponawiane w kolejnym roku szkolnym, może natomiast zostać zmienione.

3. Uczestniczenie lub nieuczestniczenie w przedszkolnej albo szkolnej nauce religii lub etyki nie może być powodem dyskryminacji przez kogośkolwiek i w jakiegokolwiek formie.

§ 2.1. Przedszkole i szkoła mają obowiązek zorganizowania lekcji religii dla grupy nie mniejszej niż siedmiu uczniów danej klasy lub oddziału (wychowanków grupy przedszkolnej). Dla mniejszej liczby uczniów w klasie lub oddziale (wychowanków w grupie) lekcje religii w przedszkolu lub szkole powinny być organizowane w grupie międzyoddziałowej lub międzyklasowej.

2. Jeżeli w przedszkolu lub szkole na naukę religii danego wyznania lub wyznań wspólnie nauczających zgłosi się mniej niż siedmiu uczniów (wychowanków), organ prowadzący przedszkole lub szkołę, w porozumieniu z właściwym kościołem lub związkiem wyznaniowym, organizuje naukę religii w grupie międzyszkolnej lub w pozaszkolnym (pozaprzedszkolnym) punkcie katechetycznym. Liczba uczniów (wychowanków) w grupie lub punkcie katechetycznym nie powinna być mniejsza niż trzy.

3. Jeżeli w grupie międzyszkolnej lub pozaszkolnym (poza-przedszkolnym) punkcie katechetycznym uczestniczą uczniowie szkół (wychowankowie przedszkoli) prowadzonych przez różne organy, organy te ustalają, w drodze porozumienia, zasady prowadzenia grup lub punktów katechetycznych.

4. W szczególnie uzasadnionych przypadkach organ prowadzący przedszkole lub szkołę, w ramach posiadanych środków, może – na wniosek kościoła lub związku wyznaniowego – zorganizować nauczanie religii danego wyznania w sposób odmienny niż określony w ust. 1-3.

5. Dopuszcza się nieodpłatne udostępnianie sal lekcyjnych na cele katechetyczne, w terminach wolnych od zajęć szkolnych, kościołom i związkom wyznaniowym również nie organizującym nauczania religii w ramach systemu oświatowego.

§ 3. 1. Uczniom, których rodzice lub, którzy sami wyrażają takie życzenie (§ 1 ust. 1), szkoła organizuje lekcje etyki w oparciu o programy dopuszczone do użytku szkolnego na zasadach określonych w art. 22 ust. 2 pkt 3 ustawy o systemie oświaty.

2. W zależności od liczby zgłoszonych uczniów zajęcia mogą być organizowane według zasad podanych.

3. Szkoła jest obowiązana zapewnić w czasie trwania lekcji religii lub etyki opiekę lub zajęcia wychowawcze uczniom, którzy nie korzystają z nauki religii lub etyki w szkole.

§ 4. Nauczanie religii odbywa się na podstawie programów opracowanych i zatwierdzonych przez właściwe władze kościołów i innych związków wyznaniowych i przedstawionych Ministrowi Edukacji Narodowej do wiadomości. Te same zasady stosuje się wobec podręczników do nauczania religii.

§ 5.1. Przedszkole lub szkoła zatrudnia nauczyciela religii, katechetę przedszkolnego lub szkolnego, zwanego dalej nauczycielem religii, wyłącznie na podstawie imiennego pisemnego skierowania do danego przedszkola lub szkoły, wydanego przez:

- 1) w przypadku Kościoła Katolickiego – właściwego biskupa diecezjalnego,
- 2) w przypadku pozostałych kościołów oraz innych związków wyznaniowych – właściwe władze zwierzchnie tych kościołów i związków wyznaniowych.

2. Skierowanie, o którym mowa w ust. 1, może być cofnięte przez nadającego, co jest równoznaczne z utratą uprawnień do nauczania religii w danej szkole. O cofnięciu skierowania nadający je powiadamia dyrektora właściwej szkoły oraz organ prowadzący szkołę. Na okres pozostały do końca roku szkolnego kościół lub związek wyznaniowy może skierować inną osobę do nauczania religii, z tym że równocześnie pokrywa koszty z tym związane.

3. Nauczyciel religii prowadzący zajęcia w grupie międzyszkolnej lub pozaszkolnym (pozaprzedszkolnym) punkcie katechetycznym albo uczący na terenie kilku szkół lub przedszkoli jest zatrudniany przez dyrektora szkoły lub przedszkola wskazanego przez organ prowadzący, o którym mowa w § 2 ust. 2, lub przez organ wskazany w porozumieniu, o którym mowa w § 2 ust.

4. Nauczycieli religii zatrudnia się zgodnie z Kartą Nauczyciela.

§ 6. Kwalifikacje zawodowe nauczycieli religii określają odpowiednio Konferencja Episkopatu Polski Kościoła Katolickiego oraz właściwe władze zwierzchnie kościołów lub innych związków wyznaniowych w porozumieniu z Ministrem Edukacji Narodowej.

§ 7.1. Nauczyciel religii wchodzi w skład rady pedagogicznej szkoły, nie przyjmuje jednak obowiązków wychowawcy klasy.

2. Nauczyciel religii ma prawo do organizowania spotkań z rodzicami swoich uczniów również poza wyznaczonymi przez szkołę lub przedszkole zebraniami ogólnymi, wcześniej ustalając z dyrektorem szkoły lub przedszkola termin i miejsce planowanego spotkania.

3. Nauczyciel religii może prowadzić na terenie szkoły organizacje o charakterze społeczno-religijnym i ekumenicznym na zasadach określonych w art. 58 ustawy o systemie oświaty. Z tytułu prowadzenia organizacji nie przysługuje mu dodatkowe wynagrodzenie.

4. Nauczyciel religii ma obowiązek wypełniania dziennika szkolnego.

5. Nauczyciel religii uczący w grupie międzyklasowej (międzyoddziałowej), międzyszkolnej oraz w punkcie katechetycznym ma obowiązek prowadzić odrębny dziennik zajęć, zawierający te same zapisy, które zawiera dziennik szkolny.

§ 8. 1. Nauka religii w przedszkolach i szkołach publicznych wszystkich typów odbywa się w wymiarze dwóch zajęć przedszkolnych (właściwych dla danego poziomu nauczania) lub dwóch godzin lekcyjnych tygodniowo. Wymiar lekcji religii może być zmniejszony jedynie za zgodą biskupa diecezjalnego Kościoła Katolickiego albo władz zwierzchnich pozostałych kościołów i innych związków wyznaniowych.

2. Tygodniowy wymiar godzin etyki ustala dyrektor szkoły.

§ 9. 1. Ocena z religii lub etyki umieszczana jest na świadectwie szkolnym bezpośrednio po ocenie ze sprawowania. W celu wyeliminowania ewentualnych przejawów nietolerancji nie należy zamieszczać danych, z których wynikałoby, na zajęcia z jakiej religii (bądź etyki) uczeń uczęszczał.

2. Ocena z religii (etyki) nie ma wpływu na promowanie ucznia do następnej klasy.

3. Ocena z religii (etyki) jest wystawiana według skali ocen przyjętej w danej klasie.

4. Uczniowie korzystający z nauki religii lub etyki organizowanej przez organy prowadzące szkoły według zasad określonych w § 2 ust. 2-4 otrzymują ocenę z religii/etyki na świadectwie wydawanym przez szkołę, do której uczęszczą, na podstawie zaświadczenia przekazanego katechety lub nauczyciela etyki.

§ 10. 1. Uczniowie uczęszczający na naukę religii uzyskują trzy kolejne dni zwolnienia z zajęć szkolnych w celu odbycia rekolekcji wielkopostnych, jeśli religia lub wyznanie, do którego należą, nakłada na swoich członków tego rodzaju obowiązek. Pieczę nad uczniami w tym czasie zapewniają katecheci. Szczegółowe zasady dotyczące organizacji są przedmiotem odrębnych ustaleń między organizującymi rekolekcje a szkołą.

2. O terminie rekolekcji dyrektor szkoły powinien być powiadomiony, co najmniej miesiąc wcześniej.

3. Jeżeli na terenie szkoły prowadzona jest nauka religii więcej niż jednego wyznania, kościoły i związki wyznaniowe powinny dążyć do ustalenia wspólnego terminu rekolekcji wielkopostnych.

§11. 1. Do wizytowania lekcji religii upoważnieni są odpowiednio wizytatorzy wyznaczeni przez biskupów diecezjalnych Kościoła Katolickiego i właściwe władze zwierzchnie pozostałych kościołów i innych związków wyznaniowych. Lista tych osób jest przekazana do wiadomości organom sprawującym nadzór pedagogiczny.

2. Nadzór pedagogiczny nad nauczaniem religii i etyki, w zakresie metodyki nauczania i zgodności z programem, prowadzą dyrektor szkoły (przedszkola) oraz pracownicy nadzoru pedagogicznego, na zasadach określonych odrębnymi przepisami.

3. W uzasadnionych przypadkach wnioski wynikające ze sprawowania nadzoru pedagogicznego mogą być przekazywane odpowiednio biskupowi diecezjalnemu Kościoła Katolickiego oraz właściwym władzom zwierzchnim pozostałych kościołów i innych związków wyznaniowych.

§ 12. W pomieszczeniach szkolnych może być umieszczony krzyż.

W szkole można także odmawiać modlitwę przed i po zajęciach. Odmawianie modlitwy w szkole powinno być wyrazem wspólnego dążenia uczniów oraz taktu i delikatności ze strony nauczycieli i wychowawców.

§ 13. 1. Tracą moc:

- 1) instrukcja Ministra Edukacji Narodowej z dnia 3 sierpnia 1990 r. dotycząca powrotu nauczania religii do szkoły w roku szkolnym 1990/91.
- 2) instrukcja Ministra Edukacji Narodowej z dnia 24 sierpnia 1990 r. dotycząca powrotu nauczania religii do szkoły w roku szkolnym 1990/91, określająca zasady współdziałania z kościołami i związkami wyznaniowymi za Kościołem Rzymskokatolickim,
- 3) decyzja nr 25 Ministra Edukacji Narodowej z dnia 31 sierpnia 1991 r., z zastrzeżeniem ust. 2.

§ 14. Rozporządzenie wchodzi w życie z dniem ogłoszenia, z tym że w odniesieniu do:

- 1) sześcioletnich szkół podstawowych i gimnazjów – wchodzi w życie z dniem 1 września 1999 r.,
- 2) szkół ponadgimnazjalnych – wchodzi w życie z dniem 1 września 2002 r.

Minister Edukacji Narodowej:
M. Handke

VI. Wykaz podstawowych aktów prawnych dotyczących nauczania religii w publicznych przedszkolach i szkołach

Akty prawne państwowo–kościelne

Konkordat między Stolicą Apostolską a Rzeczypospolitą Polską podpisany dnia 28 lipca 1993 r.

(Dz.U. z 1998 r. Nr 51, poz. 318)

Instrukcja opracowana przez Generalnego Inspektora Ochrony Danych Osobowych oraz Sekretariat Konferencji Episkopatu Polski. Ochrona danych osobowych w działalności Kościoła katolickiego w Polsce. Warszawa 2009.

Porozumienie pomiędzy Konferencją Episkopatu Polski oraz Ministrem Edukacji Narodowej z dnia 6 września 2000 r. w sprawie kwalifikacji wymaganych od nauczycieli religii.

(Dz. Urz. MEN Nr 3 poz. 21)

Akty prawne państwowe

Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej.

(Dz.U. Nr 78 poz. 483)

Ustawa z dnia 26 stycznia 1982 r. Karta Nauczyciela.

(Dz.U. z 2006 r. Nr 97, poz. 674 z późn. zm.)

Ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty.

(Dz.U. z 2004 r. Nr 256, poz. 2572 z późn. zm.)

Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 kwietnia 1992 r. w sprawie warunków i sposobu organizowania nauki religii w publicznych przedszkolach i szkołach.

(Dz.U. z 1992 r. Nr 36, poz. 155 z późn. zm.)

Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 2 listopada 2000 r. w sprawie kryteriów i trybu dokonywania oceny pracy nauczyciela, trybu postępowania odwoławczego oraz składu i sposobu powoływania zespołu oceniającego.

(Dz.U. z 2000 r. Nr 98 poz. 1066 z późn. zm.)

Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z 29 marca 2002 r. w sprawie sposobu podziału środków na wspieranie doskonalenia zawodowego nauczycieli pomiędzy budżety poszczególnych wojewodów, form doskonalenia zawodowego dofinansowywanych ze środków wyodrębnionych w budżetach organów prowadzących szkoły, wojewodów, ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania oraz szczegółowych kryteriów i trybu przyznawania tych środków.

(Dz. U. z 2002 r. Nr 46, poz. 430)

Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 10 września 2002 r. w sprawie szczegółowych kwalifikacji wymaganych od nauczycieli oraz określenie szkół i wypadków, w których można zatrudnić nauczycieli nie mających wyższego wykształcenia lub ukończonego zakładu kształcenia nauczycieli.

(Dz.U. z 2002 r. Nr 155, poz. 1288)

Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 1 grudnia 2004 r. w sprawie uzyskiwania stopnia awansu zawodowego przez nauczycieli.

(Dz.U. z 2004 r. Nr 260, poz. 2593 oraz z 2007r. Nr 214, poz. 1580 ze zmianami)

Rozporządzenie MEN z dnia 30 kwietnia 2007 r. w sprawie warunków i sposobu oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy oraz przeprowadzania egzaminów i sprawdzianów w szkołach publicznych.

(Dz.U. z 11 maja 2007 r. Nr 83 poz. 562 z późn. zm.)

Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 13 lipca 2007 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie warunków i sposobu oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy oraz przeprowadzania sprawdzianów i egzaminów w szkołach publicznych.

(Dz. U. z 2007 r. Nr 130 poz. 906 z późn. zm.)

Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 26 sierpnia 2009 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie warunków i sposobu oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy oraz przeprowadzania egzaminów i sprawdzianów w szkołach publicznych.
(Dz.U. z 2009 r. Nr 141, poz. 1150)

Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 28 maja 2010 r. w sprawie świadectw, dyplomów państwowych i innych druków szkolnych.
(Dz.U. z 2010 r. Nr 97, poz. 624)

Akty prawne kościelne

Kodeks Prawa Kanonicznego. Pallottinum 1984.

Kongregacja ds. Duchowieństwa. Dyrektorium ogólne o katechizacji. Poznań 1998.

Konferencja Episkopatu w Polsce. Dyrektorium katechetyczne Kościoła katolickiego w Polsce. Warszawa 2001.

Regulamin zatwierdzania programów nauczania i podręczników w szkolnym nauczaniu religii dzieci i młodzieży uchwalony przez Komisję Wychowania Katolickiego Konferencji Episkopatu Polski w dniu 20 IX 2001r.
Źródło: <http://www.katecheza.episkopat.pl/bpk.htm> (08.01.2013 r.)

Ocenianie osiągnięć edukacyjnych z religii rzymsko-katolickiej w szkołach. Komisja Wychowania Katolickiego Konferencji Episkopatu Polski 01-015 Warszawa, Skwer Kardynała Wyszyńskiego 6 Warszawa, 25 sierpnia 2008 r. (KWEP-C-464/08ZASADY)

VII. Wykaz konsultantów

Konsultacja merytoryczna:

Mgr Marzanna Bednarczuk (nauczyciel religii, wicedyrektor ZSM nr 3 w Hrubieszowie)

Mgr Beata Chmura (dyrektor II Liceum Ogólnokształcącego w Zamościu, nauczyciel konsultant ds. edukacji humanistycznej w LSCDN Oddział w Zamościu)

Ks. dr Adam Firosz (kanclerz Kurii Diecezjalnej w Zamościu)

Ks. dr Wiesław Galant (dyrektor WNiWK Kurii Diecezjalnej w Zamościu)

Dr Weronika Kołtun (wicedyrektor Szkoły Podstawowej nr 6 w Zamościu, nauczyciel konsultant ds. wychowania przedszkolnego i edukacji wczesnoszkolnej w LSCDN Oddział w Zamościu)

Mgr Bogdan Leszczuk (kierownik LSCDN Oddział w Zamościu)

Mgr Anna Matelak (*nauczyciel religii, doradca metodyczny ds. religii*)

Mgr Jerzy Michalski (dyrektor Wydziału Edukacji i Sportu Urzędu Miasta Zamość)

Mgr Ewa Muzyka (wicedyrektor Zespołu Szkół Katolickich św. Ojca Pio w Zamościu)

Mgr Alicja Siedlecka (starszy wizytator KO Lublin OZ Zamość)

Dr inż. Agata Waszek (wicedyrektor I Liceum Ogólnokształcącego w Zamościu, nauczyciel konsultant ds. edukacji informatycznej w LSCDN Oddział w Zamościu)

Mgr Alina Wojtyna (nauczyciel konsultant ds. kadry kierowniczej w LSCDN Oddział w Zamościu)

Mgr Monika Żur (starszy wizytator KO Lublin OZ Zamość)

Konsultacja językowa:

Mgr Grażyna Miller (nauczyciel konsultant ds. edukacji humanistycznej w LSCDN Oddział w Zamościu)

